

122319 - حکم پرداخت فدیة تاخیر روزه قبل از قضا

سوال

زنی درباره قضاى رمضانى که بر عهده اوست و غذا دادن پرسیده است که آیا به جای هر روز به یک نفر غذا دهد یا آنکه فدیة همه ایام را یکجا پس از قضاى آن بدهد؟

پاسخ مفصل

کسى که قضاى رمضان را به تاخیر انداخته تا آنکه رمضان بعدى فرا رسیده اگر کارش از روی عذرى مانند بیماری یا زایمان یا شیر دادن به نوزاد و مانند آن باشد چیزی بر عهده او نیست مگر قضا، و اگر بدون عذر باشد گناهکار است و باید قضا کند اما اینکه آیا فدیة نیز بر او لازم است یا خیر؟ علما در این باره اختلاف نظر دارند و جمهور فدیة را لازم می دانند که غذا دادن به یک بینوا برای هر روز است. در پاسخ به سؤال شماره (26865) بیان کردیم که راجح عدم وجوب فدیة است اما اگر کسى از روی احتیاط فدیة دهد خوب است و این فدیة - نزد کسانى که قائل به آن هستند - به مجرد وارد شدن رمضان بعدى بر عهده شخص است و او می تواند همان وقت فدیة بدهد یا آنکه آن را هنگام قضاى روز بدهد و بهتر آن است که آن را زودتر بدهد تا نمه اش پاک شود.

در «الموسوعة الفقهية» (۲۸/۷۶) آمده است: «قضاى رمضان فرصت دار است [و لازم نیست که فوری پس از رمضان انجام شود] اما جمهور آن را مقید به این کرده اند که وقت قضایش پایان نیابد، یعنی آنکه پیش از فرا رسیدن رمضان بعدى انجام شود، به دلیل سخن عایشه - رضی الله عنها - که می فرماید: «گاه بر عهده من روزه ای از رمضان باقی مانده بود و به دلیل جایگاه پیامبر - صلی الله علیه وسلم - نمی توانستم آن را قضا کنم مگر در شعبان». همانطور که نباید نماز را تا فرا رسیدن نماز بعدى به تاخیر اندازد.

نزد جمهور، تاخیر قضاى رمضان تا رمضان بعدى جایز نیست و به سبب آن گناهکار می شود، به دلیل همین حدیث عایشه و اگر چنین کند باید فدیة بدهد که غذا دادن به یک مسکین برای هر روز است، زیرا از ابن عباس و ابن عمر و ابوهریره - رضی الله عنهم - روایت شده که درباره کسى که روزه قضا بر عهده اش بوده و آن را تا رمضان بعدى به تاخیر انداخته گفته اند: «باید قضا کند و برای هر روز به یک بینوا غذا دهد». این فدیة برای تاخیر است... و غذا دادن قبل از قضا و همراه با قضا و بعد از قضا جایز است».

مرداوى حنبلى - رحمه الله - می گوید:

«همان چیزی را به عنوان غذا می دهد که برای کفاره کافی است، و غذا دادن قبل از قضا و همراه قضا و پس از آن جایز است. مجد - یعنی مجد ابن تیمیه پدر بزرگ شیخ الاسلام - می گوید: نزد ما زودتر انجام دادن آن از قضا بهتر است و این از روی شتاب در خیر و رهایی از آفات تاخیر است» (الإنصاف: ۳/۳۳).

والله اعلم.